

Investigating the Characteristics of Effective Teaching from The Perspective of Tabas Nursing Faculty Students

Seyede Fatemeh Hosseini 	Faculty Member, Department of Anatomy, Tabas School of Nursing, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
Mostafa Abdollahi 	MSc, Department of Nursing, Tabas School of Nursing, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
Hossein Poursoltani 	Faculty Member, Department of Sport Management, Payame Noor University, Tehran, Iran.
Hossein Abbasian 	Faculty Member, Department of Medical Physics, Tabas School of Nursing, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
Ayoub Ayar* 	MSc, Department of Nursing, Tabas School of Nursing, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Abstract

Introduction	Teaching is a two-way group process that achieves educational goals and comprehensive learning. Knowledge of students' point of view towards effective teaching and better learning has a great impact on improving the quality of teaching and learning. Therefore, we decided to study the characteristics effective teaching based on viewpoints of medical students at Tabas School of Nursing.
Methods	The study is descriptive-analytical. The population consisted of 210 students Studying at Tabas School of Nursing. Data collection instrument was a questionnaire whose Reliability and validity were confirmed in previous studies. A multi-staged stratified sampling method was used after collecting the data, statistical analysis was done using SPSS version 27 software.
Results	The findings of this study showed that in the priorities of effective teaching from the students' point of view, the highest average rank is related to the interpersonal communication component (3.59) and the lowest rank is related to the individual characteristics component (2.34). And the most important features of effective teaching include mastery of the subject, respectful tone and speech, and maintaining the student's character and respect for him.
Conclusion	According to the results, it is recommended that the characteristics of effective teaching be taken into consideration from the students' point of view, and it is suggested that the strengthening of communication skills along with teaching skills should be included in the empowerment programs of professors.

Keywords: Effective Teaching, View, Students

* Corresponding Author, n90.a.ayar@gmail.com

بررسی ویژگی‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری طبس

عضو هیأت علمی، گروه آناتومی، دانشکده پرستاری طبس، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.
کارشناسی ارشد، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری طبس، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.
عضو هیأت علمی، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
عضو هیأت علمی، گروه فیزیک پزشکی، دانشکده پرستاری طبس، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.
کارشناسی ارشد، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری طبس، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

سیده فاطمه حسینی ^{ID}
مصطفی عبداللهی ^{ID}
حسین پورسلطانی ^{ID}
حسین عباسیان ^{ID}
ایوب ایار* ^{ID}

چکیده

زمینه و هدف

تدریس فرایندی گروهی و دو طرفه است که باعث دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری فراگیر می‌شود. آگاهی از دیدگاه دانشجویان نسبت به تدریس اثربخش و یادگیری بهتر در بهبود کیفیت تدریس و آموزش تاثیر بسزایی دارد. هدف از انجام این مطالعه تعیین ویژگی‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری طبس می‌باشد.

روش

مطالعه حاضر توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی می‌باشد. جامعه مورد بررسی ۲۱۰ نفر از دانشجویان دانشکده پرستاری طبس می‌باشند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی و پایایی آن قبلاً مورد تأیید قرار گرفته بود. روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای طبقه‌ای بوده، که پس از جمع‌آوری داده‌ها تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار SPSS ورژن ۲۷ صورت گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های این مطالعه نشان داد که در اولویت‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان بالاترین میانگین رتبه مربوط به مولفه ارتباط بین‌فردی (۳/۵۹) و پایین‌ترین رتبه مربوط به مولفه ویژگی‌های فردی (۲/۳۴) است. و مهم‌ترین ویژگی‌های تدریس اثربخش به ترتیب شامل تسلط بر موضوع درس، لحن و کلام احترام‌آمیز و حفظ شخصیت دانشجو و احترام به او می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج توصیه می‌شود ویژگی‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان مورد توجه قرار گرفته و پیشنهاد می‌شود در برنامه‌های توانمندسازی اساتید، تقویت مهارت‌های ارتباطی همگام با مهارت‌های تدریس لحاظ گردد.

کلیدواژه‌ها: تدریس اثربخش، دیدگاه، دانشجویان

* نویسنده مسئول، n90.a.ayar@gmail.com

گردید. جهت اطمینان بیشتر ۲۳۰ نفر از دانشجویان دانشکده پرستاری طبس به صورت چند مرحله طبقه‌ای انتخاب شدند. که در نهایت ۲۱۰ نفر از دانشجویان پرسشنامه‌ها به طور کامل پر کردند. برای انجام این مداخله، پژوهشگر پس از دریافت کد اخلاق به شناسه IR.BUMS.REC.1402.136 جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه رضائی و راوری که در دو بخش تنظیم شده بود، استفاده کرد (۳). بخش اول شامل متغیرهای تأثیرگذار دانشجویان (۶ مورد) شامل سن، جنس، مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی، دوره تحصیلی و آخرین معدل کل تحصیلی بود و بخش دوم شامل ۳۳ عبارت سه گزینه‌ای (مهم، اهمیت متوسط و کم اهمیت) جهت بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد ویژگی‌های یک مدرس اثربخش که در پنج حیطه شامل ویژگی‌های فردی (۹ مورد)، ارتباط بین فردی (۴ مورد)، مهارت‌های تدریس (۱۲ مورد)، مهارت ارزشیابی (۴ مورد) و رعایت قوانین آموزشی (۴ مورد) مطرح شده است. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از آزمون تک نمونه‌ای، آزمون نرمال بودن داده‌ها کولموگروف اسمیرنوف و اندازه‌های تکراری برای مولفه‌ها صورت گرفت.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که اختلاف معناداری بین میانگین رتبه‌های مولفه‌های تدریس اثربخش ($\chi^2 = 61/13, P \leq 0/01$) وجود دارد. بالاترین میانگین رتبه مربوط به مولفه ارتباط بین فردی (۳/۵۹) و پایین‌ترین رتبه مربوط به مولفه ویژگی‌های فردی (۲/۳۴) است. و به طور کلی مهم‌ترین ویژگی‌های تدریس اثربخش به ترتیب تسلط بر موضوع درس، لحن و کلام احترام‌آمیز و حفظ شخصیت دانشجو و احترام به او و کم اهمیت‌ترین ویژگی‌ها نیز رتبه‌ی دانشگاهی مدرس، انجام حضور و غیاب در کلاس و رعایت آیین‌نامه آموزشی بود. براساس نتایج بین تدریس اثربخش بر اساس جنسیت تفاوت معنی‌داری ($t = -2/90, P < 0/05$) وجود دارد. بین میانگین‌های رتبه تدریس اثربخش بر اساس رشته تحصیلی ($\chi^2 = 8/43, P \leq 0/05$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در قیاس‌های زوجی با بهره‌گیری از آزمون من ویتنی‌یو، مشخص شد که فقط بین میانگین‌های تدریس اثربخش بر اساس رشته تحصیلی پرستاری با فوریت ($Z = -2/73, P \leq 0/05$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

یادگیری عبارت است جریان پیوسته‌ای از ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار نهفته یادگیرنده، مشروط بر آن که این تغییر در اثر تجربه رخ دهد و طیف وسیعی از رفتارها و واکنش‌های شخصی را تحت تاثیر قرار دهد (۱). بررسی‌ها نشان می‌دهد که پیشرفت‌های حوزه فناوری در سال‌های اخیر بر تدریس و یادگیری تأثیر زیادی داشته است. این پیشرفت‌ها به مدرسان کمک کرده است تا تعداد زیادی از دانشجویان خود را هدایت کنند و از طرفی پیچیدگی محیط یادگیری و تدریس را نیز بیشتر کرده است. و مدرسان برای تعامل موثر با دانشجویان خود باید مهارت‌های متنوع رایاد بگیرند. یکی از مشکلات اساسی در آموزش دانشگاه‌ها نداشتن شاخص‌های تدریس اثربخش است (۲). در مطالعات پیشین، شایستگی تدریس، محیط یادگیری، رفتارهای آموزشی اساتید، و عوامل فردی دانشجویان از جمله عوامل مؤثر بر یادگیری دانشجویان ذکر شده است (۳). عسکری و همکاران ویژگی مدرسین اثربخش از دیدگاه ۲۰۰ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بررسی نمودند و نتیجه گرفتند اولویت‌های حیطه‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان قدرت ارتباط، روش تدریس، شخصیت فردی و دانش پژوهی می‌باشد (۱). میرمحمدی نیز در بررسی ویژگی‌های اثربخشی تدریس اساتید تسلط بر موضوع درس، لحن و کلامی احترام‌آمیز و حفظ شخصیت دانشجو و احترام به او از جمله ویژگی‌های یک استاد خوب بیان کرده است (۴). ارزیابی تدریس بدون در دست داشتن شاخص‌های تدریس اثربخش نه تنها باعث بهبود کیفیت آموزش نمی‌گردد بلکه افت کیفیت نیز سبب می‌شود. دانشجویان به طور مستقیم درگیر یادگیری هستند، آگاهی از دیدگاه دانشجویان نسبت به تدریس اثربخش و یادگیری بهتر در بهبود کیفیت تدریس و آموزش تأثیر بسزایی دارد. بنابراین نظرخواهی از دانشجویان یکی از بهترین و متداول‌ترین روش‌هایی است که در بیشتر کشورها برای تعیین عوامل مؤثر بر یادگیری استفاده می‌شود (۵). با توجه به اهمیت موضوع و نبود مطالعه مشابه در مورد دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند و دانشکده‌های اقماری مانند دانشکده پرستاری و مامایی طبس، پژوهش حاضر با هدف بررسی شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری طبس در سال تحصیلی ۱۴۰۲ انجام شد.

روش

این مطالعه توصیفی-تحلیلی به صورت مقطعی در سال ۱۴۰۲ انجام شد. حداقل حجم نمونه لازم بر اساس مطالعات پیشین ۲۲۰ نفر برآورد

نتایج این مطالعه نشان داد بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر پیرامون میزان تدریس اثربخش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر معتقدند که مولفه‌های تدریس اثربخش بیشتر ارائه می‌گردد، این یافته با تحقیق عندلیب و احمدی همسو است و با تحقیق ستاری ناهمسو است (۲، ۸). این محقق در پژوهش خود گزارش کرده است دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر، تدریس اساتید را اثربخش ارزیابی کرده‌اند.

به‌طور کلی از دیدگاه دانشجویان علاوه بر توجه به تسلط مدرس در حیطه علمی، نحوه‌ی ارتباط مؤثر مدرس از دید دانشجو نه‌تنها پنهان نمانده است بلکه در درجه‌ی اول اهمیت قرار گرفته است. لذا پیشنهاد می‌شود در هنگام برنامه‌ریزی به‌منظور توانمندسازی اساتید، تقویت مهارت‌های ارتباطی آنان همگام با آموزش مهارت‌های تدریس در الویت قرار گیرد. از نقاط قوت این پژوهش می‌توان به تشابه نتایج این مطالعه و سایر مطالعاتی که در این زمینه انجام شده و پاسخ‌های مناسب دانشجویان اشاره کرد. در مقابل از نقاط ضعف و محدودیت‌های این مطالعه به حجم نمونه محدود و شیوه جمع‌آوری داده‌ها که به‌صورت آسان و به شیوه خود گزارش‌دهی دانشجویان در تکمیل پرسشنامه می‌باشد می‌توان نام برد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که دانشجویان، تسلط بر موضوع درس، مهارت‌های تدریس و توانایی برقراری ارتباط بین‌فردی را از ویژگی‌های کلیدی مدرس اثربخش می‌دانند. در بین این مؤلفه‌ها، ارتباط بین‌فردی و مهارت‌های تدریس بیشترین اهمیت را داشته و نحوه تعامل مدرس با دانشجو نقشی کلیدی در اثربخشی آموزش دارد. تفاوت‌هایی نیز بر اساس رشته تحصیلی و جنسیت دانشجویان مشاهده شد. یافته‌ها حاکی از آن است که برنامه‌های توانمندسازی اساتید باید علاوه بر تقویت مهارت‌های تدریس، بر مهارت‌های ارتباطی و تعامل مؤثر با دانشجویان نیز تمرکز کنند. مطالعات آینده با نمونه‌های بزرگ‌تر و روش‌های جمع‌آوری داده دقیق‌تر می‌تواند این نتایج را تأیید و گسترش دهد.

نتایج این مطالعه ویژگی‌های مدرس اثربخش از دیدگاه دانشجو مشخص نمود، دانشجویان ارتباط بین‌فردی را مهم‌ترین حیطه دانسته و اولویت دوم را به حیطه مهارت تدریس اختصاص دادند، در پژوهش عسکری و همکارش و میرمحمدی و همکارانش از دیدگاه دانشجویان به‌ترتیب ارتباط بین‌فردی و مهارت‌های تدریس مهم‌ترین حیطه‌های تدریس اثر بخش بوده که با این مطالعه کاملاً مطابقت دارد (۱، ۴).

در صورتی که بنی داوودی و همکارانش تنها مهارت تدریس را مهم‌ترین ویژگی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران دانستند (۶). نتایج رضایی و همکارش حاکی از آن بود که کمترین میانگین نمره، به حیطه ارتباط بین‌فردی توسط مدرسین اختصاص یافته است که عکس نتایج مطالعه حاضر می‌باشد (۳).

با توجه به مطالعه حاضر و مطالعات مختلف انجام شده در نقاط مختلف کشور از قبیل گیلان (عسکری و محبوب مودب ۱۳۸۸)، یزد (میرمحمدی میبیدی و همکاران ۱۳۹۱)، لرستان (رنوفی و همکاران ۱۳۸۹) و کرمان (رضایی و درتاج راوری ۱۳۸۸) شاید بتوان عنوان کرد که از نظر دانشجویان سراسر کشور تسلط بر موضوع درس مهم‌ترین ویژگی یک استاد مؤثر می‌باشد. در مطالعه حاضر تسلط استاد بر موضوع درس و کوشش جهت تفهیم درس و پاسخ به سؤالات دانشجویان بیشترین و پرسیدن سوال از دانشجو در جریان درس کمترین تأثیر را در تدریس اثربخش در ارتباط با مهارت‌های تدریس داشتند (۱، ۳، ۴، ۷). می‌توان گفت ماهیت رشته‌های مختلف دانشگاهی و محتوای مطالب درسی به‌گونه‌ای است که توجه دانشجویان را به یک مؤلفه بیشتر از سایر مؤلفه‌های تدریس اثربخش جلب می‌کند. بر این اساس یافته‌های این پژوهش نشان داد بین میانگین‌های رتبه تدریس اثربخش براساس رشته تحصیلی تفاوت معنی‌داری بین رشته‌های پرستاری و فوریت‌های پزشکی وجود دارد که با یافته‌های مطالعه عسکری و محبوب مودب ناهمسو می‌باشد که این تفاوت می‌تواند ناشی از تفاوت در جامعه پژوهش باشد.

References

1. Asgari F, Mahjoob Moadab H. Comparing Characteristics of an Effective teaching from Teachers and Students Point of View Guilan University of Medical Sciences. Strides in Development of Medical Education. 2010;7(1):26-33. [In Persian] https://sdme.kmu.ac.ir/article_90179_5fc4b7a4ea794561efdd5b84d0e18a1e.pdf
2. Sattari S. Assessment of effective teaching, components based on the students viewpoints. Research in Curriculum Planning. 2014;10(12):134-46. [In Persian] <https://www.sid.ir/filesserver/jf/33313923911.pdf>
3. Ramezani T, Dortaj Ravari E. Characteristics of Effective Teachers and Pertinent Effective Educational Factors According to the Teachers and Students Point of View in Schools of Nursing Kerman

- University of Medical Sciences. Strides in Development of Medical Education. 2010;6(2):139-48. [In Persian]
https://sdme.kmu.ac.ir/article_90168_2843658cd89e477e9902af98327206b1.pdf
4. Mirmohammadi Meybodi SJ. The Characteristics of Effective Teaching Based on Viewpoints of Shahid Sadoqi University of Medical Sciences. Journal of Medical Education Development. 2013;5(9):52-62. [In Persian]
<http://edujournal.zums.ac.ir/article-1-108-en.html>
 5. Karimi S, Sharif M. Higher education challenges in developing the content of curriculum with learning society approach. New Educational Approaches 2014;9(1):107-42. [In Persian]
https://nea.ui.ac.ir/article_19114_d1b1b66e1cef7c6e09354cedbc8321b5.pdf
 6. Banidavoodi S. The Comparison of Characteristics of Effective Teaching from Students' Perspective in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. Medical Education. 2014;2(2):7-13. [In Persian]
<http://mededj.ir/article-1-72-en.html>
 7. Seikhian A, Ebrahimzade F, Tarahi MJ, Ahmadi P, Raoufi S. Designing a novel sheet to evaluate theoretical teaching quality of faculty members based on viewpoints of stakeholders and Charles E. Glassick's scholarship principles. Hormozgan medical journal. 2010;14(3). [In Persian]
<https://hmj.hums.ac.ir/Article/88560>
 8. Endaleb B, Ahmadi G. A Study of the Amount of Applying Teaching Effectiveness Criteria in Khorasgan Islamic Azad University from the Viewpoint of Students in 2006-2007. Research in Curriculum Planning. 2007;4(15):67-82. [In Persian]
<http://sanad.iau.ir/fa/Article/897555>